כיתה י' | חינוך פיננסי | יחידה 2 · שיעור 5 | 45 דק' | מתאים לממלכתי ולממלכתי-דתי

🧾 מיסים: למה משלמים ומה מקבלים

🎯 מטרות השיעור

- להבחין בין מס ישיר למס עקיף ולתת דוגמה לכל אחד
- להסביר מה הם מס הכנסה, מע"מ וביטוח לאומי ואיפה רואים אותם
- לקשר בין המיסים לשירותים שהמדינה נותנת

🚪 פתק כניסה (2 דקות)

בתחילת השיעור כל תלמיד עונה על פתק, בלי ציון:

1. איזה מס שילמתם השבוע, גם בלי לשים לב?
2. על מה לדעתכם המדינה מוציאה הכי הרבה כסף?
3. למה לדעתכם יש אנשים שמשלמים מס הכנסה ויש שלא?

למורה: 1. מע"מ בכל קנייה בחנות. 2. תשובות טיפוסיות: חינוך, ביטחון, בריאות. 3. בגלל נקודות זיכוי ומדרגות מס: מתחת להכנסה מסוימת לא משלמים מס הכנסה.

🔑 מושגי מפתח

מס ישיר
מס שמשלמים על ההכנסה או הרכוש, כמו מס הכנסה.

מס עקיף
מס שכלול במחיר של מוצר או שירות, כמו מע"מ.

מע"מ
מס ערך מוסף: מס שנוסף על מחיר רוב המוצרים והשירותים.

מס הכנסה
מס על ההכנסה מעבודה, שמנוכה מהשכר.

ביטוח לאומי
תשלום חובה שממנו משולמות קצבאות, כמו קצבת ילדים, אבטלה וזקנה.

נקודות זיכוי
הנחה במס הכנסה שמקבלים לפי מצב אישי, כמו תושב, אישה, חייל משוחרר.

📖 הסבר למורה

המדינה צריכה כסף כדי לתת שירותים לכולם: בתי ספר, בתי חולים, כבישים, ביטחון וקצבאות. רוב הכסף הזה מגיע ממיסים. יש מיסים ישירים, שמשלמים על ההכנסה, ומיסים עקיפים, שכלולים במחיר.

בתלוש השכר רואים ניכויי חובה: מס הכנסה, ביטוח לאומי ומס בריאות. מס הכנסה בנוי במדרגות: ככל שמרוויחים יותר, האחוז על החלק העליון של השכר גבוה יותר. נקודות זיכוי מקטינות את המס, ולכן לרוב בני הנוער שעובדים לא משלמים מס הכנסה כלל.

מע"מ משלמים כולם, בכל קנייה, בלי קשר לגובה ההכנסה. השיעורים והסכומים משתנים מדי פעם: לפני שמשתמשים במספרים אמיתיים בכיתה, בודקים באתר רשות המסים או כל זכות.

👩‍🏫 פעילות בכיתה

1. פתק כניסה (2 דקות): שלוש השאלות למעלה.
2. פתיחה: קבלה מהסופר (דמיונית). איפה מסתתר המס?
3. הסבר: ישיר ועקיף, מס הכנסה, מע"מ, ביטוח לאומי.
4. בזוגות: "תקציב המדינה בכיתה". לכל זוג 100 אסימונים, והם מחלקים אותם בין חינוך, בריאות, ביטחון, רווחה ותחבורה. משווים עם הכיתה.
5. דיון: מה היה קורה אם לא היו מיסים? מילוי דף העבודה.
6. כרטיס יציאה (2 דקות). מי שסיים מוקדם: ★ חלק אקסטרה למתקדמים.

💡 הערות למורה

כל המספרים בתרגול דמיוניים ועגולים. שיעור המע"מ, מדרגות המס ושווי נקודת זיכוי משתנים: לבדוק באתר רשות המסים או באתר כל זכות לפני שמציגים מספרים אמיתיים. לא מבקשים מתלמידים לחשוף שכר של בני משפחה.

❓ שאלות תרגול (בודקים בלחיצה)

1. איזה מס הוא מס עקיף?

- מס הכנסה
- מע"מ
- ביטוח לאומי
- מס בריאות

2. מה מקטין את מס ההכנסה של עובד?

- נקודות זיכוי
- מע"מ
- קנייה בסופר
- חשבון בנק

3. מה ממומן מכספי הביטוח הלאומי?

כבישים | קצבאות כמו אבטלה וזקנה | משכורות של חברות פרטיות | מבצעים בחנויות

4. מה נכון לגבי מע"מ?

משלמים רק עשירים | משלמים כולם בכל קנייה | משלמים פעם בשנה | זה מס על שכר

🎟️ כרטיס יציאה (2 דקות)

בסוף השיעור כל תלמיד כותב על פתק:

1. תנו דוגמה אחת למס ישיר ואחת למס עקיף.
2. כתבו שירות אחד שהמדינה נותנת מכספי המיסים.

תשובות אפשריות: 1. ישיר: מס הכנסה; עקיף: מע"מ. 2. חינוך, בריאות, כבישים, ביטחון, קצבאות.

🏠 משימה עם המשפחה

משימה קצרה לבית (10–15 דקות), לעשות יחד עם בן משפחה:

1. שאלו בן משפחה: אילו ניכויים מופיעים בתלוש השכר שלו? (בלי סכומים)
2. מה לדעתו הכי חשוב שהמדינה תממן?
3. כתבו תשובה אחת. בלי לשתף סכומים בכיתה.

📌 ציר 3 בתוכנית החינוך הפיננסי של משרד החינוך: שוק העבודה בעולם משתנה.

📝 בדף העבודה

פתק כניסה, 5 תרגילים, ★ חלק אקסטרה למתקדמים וכרטיס יציאה. מחוון מלא בעמוד השני. למתקשים יש דף עם תמיכה: מחסן מילים, שאלות הקפה ומשפטי פתיחה.

המידע כללי ואינו ייעוץ פיננסי או משפטי מותאם אישית. כל המספרים והשמות בשיעור דמיוניים.

מחוון למורה

מחוון: מיסים: למה משלמים ומה מקבלים

🚪 **פתק כניסה:** 1. מע"מ בכל קנייה בחנות. 2. תשובות טיפוסיות: חינוך, ביטחון, בריאות. 3. בגלל נקודות זיכוי ומדרגות מס: מתחת להכנסה מסוימת לא משלמים מס הכנסה.

1. ב. ישיר על ההכנסה, עקיף כלול במחיר
2. ב. בתלוש השכר
3. 100 + 17 = 117 ₪.
4. בגלל נקודות זיכוי: המס שהיא אמורה לשלם קטן מההנחה, ולכן הוא אפס. ביטוח לאומי ומס בריאות היא עדיין משלמת.
5. למשל חינוך: בלי מיסים כל משפחה הייתה משלמת על בית הספר, ולא כל הילדים היו לומדים.

★ חלק אקסטרה למתקדמים

6. כולם משלמים אותו אחוז, אבל למי שמרוויח מעט, ההוצאה על מוצרים בסיסיים היא חלק גדול יותר מההכנסה, ולכן המס מכביד יותר. עמדה מנומקת.
7. כדי שמי שמרוויח יותר ישלם אחוז גבוה יותר מהחלק העליון של השכר, ומי שמרוויח מעט ישלם מעט או בכלל לא.

🎟️ **כרטיס יציאה:** 1. ישיר: מס הכנסה; עקיף: מע"מ. 2. חינוך, בריאות, כבישים, ביטחון, קצבאות.

נכתב על ידי טאב · נוצר בבינה מלאכותית